

INSTELLINGSACCREDITATIE – NOTITIE VSNU, APRIL 2019

Discussienotitie ten behoeve van de verkenning kwaliteitsborging en ervaren lasten

---

De Nederlandse Universiteiten willen naar een stelsel van kwaliteitszorg waarbij de verbeterfunctie van het onderwijs weer centraal komt te staan, en de externe verantwoording op instellingsniveau wordt afgelegd. Deze notitie van de VSNU heeft als doel om met andere stakeholders (waaronder studenten, OCW, NVAO, VH, de Tweede Kamer) in gesprek te gaan over het hoe en waarom van instellingsaccreditatie.

Aanleiding

In het voorjaar van 2018 heeft de minister van OCW met de VSNU en de VH het sectorakkoord hoger onderwijs gesloten. In dit akkoord is de volgende afspraak gemaakt: “De minister van OCW gaat met de VSNU en de Vereniging Hogescholen verkennen hoe een betere balans gevonden kan worden tussen kwaliteitsborging van opleidingen enerzijds en administratieve lastendruk anderzijds. Hierbij zal worden bekeken of instellingsaccreditatie daartoe een middel kan zijn”. In het kader van de behandeling van het wetsvoorstel Accreditatie op maat heeft de minister aan de Eerste Kamer toegezegd dat het resultaat van de verkenning voor de zomer van 2019 gereed zal zijn. Daarbij is tevens aangegeven dat in de verkenning de mogelijkheid voor onderwijsinstellingen om te kiezen tussen accreditatie op instellings- en opleidingsniveau ook wordt meegenomen. De Nederlandse Universiteiten willen naar een stelsel waarin instellingen kunnen kiezen voor instellingsaccreditatie.

Naar een stelsel met instellingsaccreditatie

Wat betreft de context van universiteiten zien we een aantal problemen waardoor kwaliteitszorg minder goed uit de verf komt dan instellingen graag zouden zien en die bovendien nieuwe ontwikkelingen in toenemende mate in de weg staan: het stelsel werkt onvoldoende stimulerend, de lasten worden als hoog ervaren en het biedt onvoldoende ruimte voor nieuwe ontwikkelingen zoals trajecten waarbij het klassieke begrip van de opleiding verwatert.

Op dit moment vindt de accreditatie per opleiding plaats (een uitgebreide opleidingsbeoordeling zonder ITK, of beperkte opleidingsbeoordeling met ITK). Instellingsaccreditatie is de vaststelling dat een instelling in staat is om zelf de kwaliteit van haar onderwijs te borgen. Om te kunnen beoordelen of een instelling aan deze eis voldoet, ondergaat de instelling een instellingsaudit.

Instellingsaccreditatie legt meer eigenaarschap bij de betrokkenen, het biedt meer flexibiliteit in de aanpak van kwaliteitszorg bij de opleidingen en biedt meer ruimte om verbeteren en verantwoorden te scheiden, zodat beide functies beter tot hun recht komen. Dit vergroot het eigenaarschap en de stimulerende werking en vermindert daardoor ook de ervaren werkdruk. Ook kan er met instellingsaccreditatie beter worden ingespeeld op nieuwe vormen van onderwijs in het systeem zoals: unbundling, modularisering of internationale uitwisselingsprogramma's (denk aan eenheden kleiner dan een opleiding, modules samen

met andere instellingen/landen, niet leidend tot een opleiding (en niet noodzakelijkerwijs joint), modules die blended zijn.

Niet alle instellingen in het hoger onderwijs zullen opteren voor instellingsaccreditatie. Zo zullen instellingen met een beperkt aantal opleidingen wellicht eerder kiezen voor opleidingsaccreditatie. Het nieuwe stelsel biedt ruimte aan instellingen om zelf te kunnen kiezen uit twee varianten: instellingsaccreditatie of opleidingsaccreditatie.

Uitwerking van instellingsaccreditatie

De randvoorwaarden voor instellingsaccreditatie liggen deels al vast in bestaande kaders en standaarden. Gelet op eerdere discussies en standpunten van andere stakeholders daarin, benoemen we een aantal principes waar in een situatie met instellingsaccreditatie aan zal worden voldaan¹:

- De European Standards and Guidelines for quality assurance in higher education (ESG) ([link](#)) blijven in een stelsel met instellingsaccreditatie het uitgangspunt;
- De wet- en regelgeving ten aanzien van de medezeggenschap hoeft niet veranderd te worden;
- Instellingsaccreditatie betekent dat instellingen een grote mate van flexibiliteit hebben bij de opzet van de kwaliteitszorg van het onderwijs;
- Instellingen moeten zich kwalificeren voor instellingsaccreditatie en er zijn sancties en controlemechanismen ingebouwd in geval van de instellingsaccreditatie niet wordt behaald;
- Om bij instellingsaccreditatie de kwaliteitsborging op opleidingsniveau te borgen, wordt een aantal waarborgen ingebouwd.

Deze worden hieronder nader toegelicht:

1. De European Standards and Guidelines for quality assurance in higher education (ESG) ([link](#)) blijven in een stelsel met instellingsaccreditatie het uitgangspunt:
  - a) Over de kwaliteitsbewaking van hoger onderwijs zijn in het kader van het Bologna-proces op Europees niveau afspraken gemaakt, waar Nederland zich aan verbonden heeft: de European Standards and Guidelines for quality assurance in higher education (ESG). In deel I van de ESG worden de eisen voor interne kwaliteitszorg geformuleerd. In een systeem van instellingsaccreditatie zullen de instellingen zelf waarborgen dat aan deze voorwaarden wordt voldaan. Het betreft:
    - Instellingen kennen een adequaat systeem van kwaliteitszorg
    - Beoogde eindkwalificaties en gerealiseerde eindkwalificaties maken deel uit van het kwaliteitsborgingssysteem
    - Studentgericht
    - Heldere regelgeving omtrent toelating, studievoortgang, erkenning en diplomering van studenten
    - Er wordt gewerkt aan docentprofessionalisering binnen de instelling
    - Er is voldoende ondersteuning voor studenten
    - Er is adequate sturingsinformatie beschikbaar
    - Transparantie/openbaarheid/informatievoorziening

---

¹ Deze notitie bouwt hiermee voort op het position paper "[Accreditatiestelsel 2017](#)" uit 2014.

- Er is sprake van periodieke visitatie gericht op verbetering
  - Er is sprake van een vorm van externe kwaliteitszorg
2. De wet- en regelgeving ten aanzien van de medezeggenschap hoeft niet veranderd te worden:
- a) De positie van de opleidingscommissie en examencommissie is al voldoende geborgd. De instellingen zullen de medezeggenschap ondersteunen en faciliteren bij de uitoefening van hun taken;
  - b) De rapporten zijn onderdeel van gesprek met de opleidingscommissies, de examencommissies voor zover het gaat om toetsing en beoordeling en de Raad van Toezicht.
3. Instellingsaccreditatie betekent dat instellingen een grote mate van flexibiliteit hebben bij de opzet van de kwaliteitszorg van het onderwijs:
- a) Zelf bepalen hoe, in welke omvang en op welk moment zij periodiek het onderwijs beoordelen;
  - b) Zelf de panels samenstellen - voor de inrichting van de opleidingsbeoordeling kan naast externe peers ook gebruik worden gemaakt van interne peers of een combinatie van beide naar keuze van het College van Bestuur;
  - c) Zelf het rapport van de bevindingen openbaar maken, inclusief de maatregelen die de instelling treft om follow up aan de bevindingen te geven.
4. Instellingen moeten zich kwalificeren voor instellingsaccreditatie en er zijn sancties en controlemechanismen ingebouwd:
- a) Bij invoering van instellingsaccreditatie zouden instellingen die over een geldende ITK beschikken, van rechtswege als instelling kunnen worden geaccrediteerd;
  - b) eventueel na goedkeuring van een plan waarin is uitgewerkt hoe de instelling de kwaliteitszorg rond opleidingen gaat uitvoeren;
  - c) Indien er toch twijfel is over de kwaliteit kunnen voor instellingsaccreditatie de volgende sancties gelden:
    - een herstelperiode van maximaal twee jaar, waarna wederom een instellingsaccreditatie plaatsvindt;
    - het ontnemen van de instellingsaccreditatie, waardoor de afzonderlijke opleidingen (weer) geaccrediteerd moeten worden;
    - onder curatele gesteld worden, bij ernstige schending van het vertrouwen (aanwijzingsbevoegdheid).
  - d) De frequentie van de instellingsaccreditaties wordt verminderd iedere keer dat de instelling positief is beoordeeld, met een minimum van elke 8 jaar (internationaal is een accreditatiecyclus van 8 jaar niet ongebruikelijk), in combinatie met bovengenoemde voorwaarden. Op deze wijze is het stelsel niet uitsluitend gericht op controle en het opleggen van eventuele sancties, maar wordt concreet invulling gegeven aan het begrip „verdiend vertrouwen“.
5. Om bij instellingsaccreditatie de kwaliteitsborging op opleidingsniveau te borgen, wordt een aantal waarborgen ingebouwd:
- a) De instellingsaudit wordt uitgebreid met een specifieke trail om op opleidingsniveau te beoordelen of de periodieke visitaties conform de regels zijn uitgevoerd en adequaat is gereageerd op aanbevelingen. Dit betreft geen herhaling van de visitaties, maar een beoordeling van het visitatieproces;
  - b) NVAO krijgt de mogelijkheid om een gerichte steekproef te kunnen doen op (een item van) het kwaliteitszorgproces, bijvoorbeeld het betrekken van de universitaire gemeenschap/studenten/medezeggenschap;

- c) Instellingen kunnen de NVAO zelf uitnodigen om een audit te doen op opleidingsniveau;
- d) Jaarlijks leggen instellingen verantwoording af over de kwaliteit van het onderwijs op het niveau van de instelling;
- e) Bij de instellingsaudit wordt ook gekeken naar de samenstelling van de visitatiepanels;
- f) De wet biedt voldoende mogelijkheden voor de overheid om tussentijds – in de periode tussen twee accreditaties – de vinger aan de pols te houden en in te grijpen in geval van signalen dat de kwaliteit van opleidingen ernstig in het geding is (het ter verantwoording roepen van de RvT en mogelijkheid van controle-inspecties door de onderwijsinspectie);
- g) Nieuwe opleidingen worden nog steeds getoetst door de CDHO en NVAO.